

Desde Din
el centro centrul
de un unui
continente continent

ANTOLOGÍA MINIMALISTA
DEL CUENTO
CENTROAMERICANO
— SIGLO XXI —

COSTA RICA, EL SALVADOR,
GUATEMALA, HONDURAS,
NICARAGUA, PANAMÁ

ANTOLOGIE MINIMALISTĂ
DE PROZĂ SCURTĂ DIN
AMERICA CENTRALĂ
— SECOLUL XXI —

COSTA RICA, EL SALVADOR,
GUATEMALA, HONDURAS,
NICARAGUA, PANAMA

ANTOLOGIE DE
ABEL MURCIA SORIANO

PREFAȚĂ DE ILINCA ILIAN

TRADUCERI DIN SPANIOLĂ DE
MIOARA-ADELINA ANGHELUȚĂ, FLORIN GALIȘ, SERGIU LOZINSCHI,
IRINA CĂLIN, MELANIA STANCU ȘI ALMA MARHAMATI

HUMANITAS
fiction

Acest volum a fost coordonat de Alina Cantacuzino.

Redactor: Ștefania Nalbant
Coperta: Angela Rotaru
Tehnoredactor: Manuela Măxineanu
Corector: Marilena Brînzan
DTP: Florina Vasiliu, Veronica Dinu

Tipărit la Livco Design

Copyright © Nicolle Alzamora Candanedo, Jessica Clark Cohen,
Rodrigo Fuentes, Eduardo Halfon, Jessica Isla, Patricia Lovos,
Mario Martz, Roberto Carlos Pérez, Carla Pravisani,
María Eugenia Ramos, Patricia Trigueros, Ela Urriola
All rights reserved.

© HUMANITAS FICTION, 2025, pentru prezenta versiune în limba română

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

Desde el centro de un continente: antología minimalista del cuento centroamericano
– siglo XXI – : Costa Rica, El Salvador, Guatemala, Honduras, Nicaragua, Panamá =
Din centrul unui continent: antologie minimalistă de proză scurtă din America Centrală
– secolul XXI – : Costa Rica, El Salvador, Guatemala, Honduras, Nicaragua, Panama
/ antolog. de Abel Murcia Soriano; pref. de Ilinca Ilian; trad. de Mioara-Adelina
Angheluță, Florin Galiș, Sergiu Lozinschi, ... – București: Humanitas Fiction, 2025
ISBN 978-606-097-733-9

I. Murcia Soriano, Abel (antolog.)
II. Ilian, Ilinca (pref.)
III. Angheluță, Mioara-Adelina (trad.)
IV. Galiș, Florin (trad.)
V. Lozinschi, Sergiu (trad.)
821.134.2

NIPO: 110-25-091-0

Ministerio de Asuntos Exteriores, Unión Europea y Cooperación

Instituto Cervantes, 2025

EDITURA HUMANITAS FICTION
Piața Presei Libere 1, 013701 București, România
tel. 021/408 83 50, fax 021/408 83 51
www.humanitas.ro

Comenzi online: www.libhumanitas.ro
Comenzi prin e-mail: vanzari@libhumanitas.ro
Comenzi telefonice: 0723 684 194

Cuprins

ILINCA ILIAN	
Prefacio/ Prefață.	8/9
COSTA RICA	
Traduceri de Mioara-Adelina Angheluță	
JESSICA CLARK COHEN	
Memo personal/ Mesaj pentru mai târziu.	42/43
CARLA PRAVISANI	
La piel no miente/ Pielea nu minte.	56/57
EL SALVADOR	
Traduceri de Florin Galiș	
PATRICIA LOVOS	
Ellos/ Ei.	70/71
PATRICIA TRIGUEROS	
La boda/ Nunta.	84/85
GUATEMALA	
Traduceri de Sergiu Lozinschi	
RODRIGO FUENTES	
La isla de Ubaldo/ Insula lui Ubaldo.	102/103
EDUARDO HALFON	
Bambú/Bambus.	132/133
HONDURAS	
Traduceri de Irina Călin	
JESSICA ISLA	
Correr desnuda/ Alergând dezbrăcată.	148/149

MARÍA EUGENIA RAMOS

Una cierta nostalgia/ O anumită nostalgie 162/163

NICARAGUA

Traduceri de Melania Stancu

ROBERTO CARLOS PÉREZ

El callejón de los tormentos/ Strada suferințelor . . . 174/175

MARIO MARTZ

Elisa vuelve a casa/ Elisa se întoarce acasă 190/191

PANAMA

Traduceri de Alma Marhamati

NICOLLE ALZAMORA CANDANEDO

Exploraciones/ Explorări 212/213

ELA URRIOLA

La sequía/ Seceta 220/221

PREFACIO
PREFAȚĂ

ILINCA ILIAN

Oh, pueblos de larga agonía,/ oh, cintura de los sollozos

A finales de la década de 1940, en *Canto General*, Pablo Neruda hacía este retrato lírico de América Central: “Delgada tierra como un látigo,/ calentada como un tormento.../ oh, dolores/ de tierra mía, oh estertores/ del gran silencio establecido,/ oh, pueblos de larga agonía,/ oh, cintura de los sollozos”. Parafraseando sus versos, los latinoamericanos han llegado a llamar al Istmo que une las dos partes del continente “la cintura dolorosa de América”, una metáfora capaz de sintetizar la trágica historia de la región marcada por guerras civiles, golpes militares, neocolonialismo brutal, desastres naturales, etnocidios, guerras de guerrillas y violencia incesante. Hablar, en este caso, de la literatura actual de América Central implica un encuentro con el desastre, porque esa literatura refleja inevitablemente los sangrientos procesos de insurrección y los relacionados con una guerra civil generalizada (al menos en El Salvador, Guatemala y Nicaragua) que han afectado a la región desde la Guerra Fría hasta hoy. Por otro lado, sin embargo, tal enfoque supone también un cuestionamiento de los estereotipos sobre esta región, una desestabilización de la exotización y del realismo crudo como marcos reflexivos de lectura. La presente antología presenta una muestra de la producción contemporánea del Istmo, demostrando que la literatura avanza aquí al mismo ritmo y con la misma

O, popoare în lungă agonie,/ o, brâu al hohotelor de plâns

La sfârșitul anilor 1940, în *Canto General*, Pablo Neruda făcea acest portret liric al Americii Centrale: „Pământ subțire ca un bici,/ înfierbântat ca o tortură .../ o, dureri/ ale pământului meu, o, vaiete/ ale mării tăceri statornicite/ o, popoare în lungă agonie,/ o, brâu al hohotelor de plâns“. Parafrazându-i versurile, latino-americanii au ajuns să numească istmul care leagă cele două părți ale continentului „brâul dureros al Americii“, o metaforă aptă să sintetizeze istoria tragică a regiunii marcate de războaie civile, lovituri militare, neocolonialism brutal, dezastre naturale, etnocide, lupte de gherilă, violență neîncetată. A vorbi, în acest caz, despre literatura actuală din America Centrală implică o întâlnire cu dezastrul, pentru că ea reflectă inevitabil procesele sângeroase de insurecție și cele legate de un război civil generalizat (cel puțin în El Salvador, Guatemala și Nicaragua), care au afectat regiunea din timpul Războiului Rece până azi. Pe de altă parte, un asemenea demers presupune și o chestionare a stereotipurilor asupra acestei regiuni, o destabilizare a exotizării și a realismului dur ca grile reflexe de lectură. Antologia de față prezintă o mostră din producția contemporană a Istmului, dovedind că literatura avansează aici în același ritm și cu

fuerza que en el resto del continente, el cual, tras un periodo de relativo olvido, ha vuelto con fuerza a la escena cultural mundial, haciendo lo que siempre ha sabido hacer mejor: transmutar en oro literario la violencia y la catástrofe, por un lado, y experimentar irreverente y brillantemente con las formas literarias, por otro.

Hablemos primero del desastre, puesto que el mundo ficticio que crean las doce historias incluidas en esta antología minimalista se arraiga en una región en la que las utopías políticas se han convertido en su propia antítesis, y la violencia política extrema no ha sido superada, sino que solo ha sido sometida a un desafortunado proceso de metamorfosis. Quizás no esté de más hacer un breve repaso de la historia reciente. La invasión de Guatemala orquestada por la CIA en 1954 (episodio descrito con patetismo en *Weekend en Guatemala*, de Miguel Ángel Asturias, y recordado hace relativamente poco por Mario Vargas Llosa en la novela *Tiempos recios*) desvió el destino democrático elegido por este país, empujándolo a una serie funesta de dictaduras militares responsables no solo del asesinato de cientos de miles de personas, sino también de la aniquilación de toda una tradición indígena, del éxodo masivo de la población, especialmente de la más educada, y de la destrucción de la confianza en la posibilidad de alcanzar una armonía social, a pesar de los esfuerzos de pacificación de los años noventa. Aparentemente en el polo opuesto, Nicaragua vivió un momento de gloria en 1979 con la victoria de la revolución sandinista contra la dictadura del clan Somoza, despertando la esperanza en un futuro democrático. Sin embargo, el entusiasmo duró poco: los sangrientos combates con los grupos contrarrevolucionarios (Contras) financiados por Washington y el grave desastre social y económico que estos provocaron pusieron fin al experimento revolucionario en las elecciones de 1990. En

aceeași vigoare ca în restul continentului care, după o perioadă de relativă uitare, a revenit cu forță pe scena culturală globală, făcând ceea ce știe cel mai bine dintotdeauna: transmutarea în aur literar a violenței și catastrofei, pe de o parte; experimentarea ireverențioasă și strălucitoare cu formele literare, pe de altă parte.

Despre dezastru mai întâi, pentru că lumea ficțională pe care o iscă cele douăsprezece povestiri incluse în această antologie minimală se ancorează într-o regiune în care utopiile politice s-au prefăcut în propriul lor revers, violența politică extremă nu a fost depășită, ci doar supusă unui nefericit proces de metamorfoză. O scurtă trecere în revistă a istoriei recente nu e poate de prisos. Invadarea Guatemalei, orchestrată de CIA în 1954 (episod descris cu patos în *Weekend în Guatemala* de Miguel Ángel Asturias și readus relativ de curând în memorie de Mario Vargas Llosa în romanul *Vremuri grele*), a deviat destinul democratic ales al acestei țări, împingând-o într-o suită funestă de dictaturi militare responsabile nu doar de uciderea a sute de mii de persoane, ci și de anihilarea unei întregi tradiții indigene, de exodul masiv al populației, mai ales al celei educate, și de distrugerea încrederii în posibilitatea unei armonii sociale, în ciuda eforturilor de pacificare din anii '90. Aparent la polul opus, Nicaragua a trăit un moment de glorie în 1979 prin victoria revoluției sandiniste împotriva dictaturii clanului Somoza, deșteptând speranța într-un viitor democratic. Entuziasmul a fost însă de scurtă durată: luptele sângeroase cu grupurile contrarevoluționare (Contras) finanțate de la Washington și dezastrul social și cel economic major pe care acestea le-au produs au pus capăt experimentului revoluționar la alegerile din 1990. În

COSTA RICA

COSTA RICA

Memo personal

JESSICA CLARK COHEN

Debajo de la sombrilla naranja la sonrisa de Diana es tan grande y luminosa como el sol de mediodía. Lleva puesto el vestido de baño de moda y un bronceado perfecto y hace un contraste casi fotogénico con el azul del mar.

— También llegué a pensar que nunca iba a conocer al hombre de mi vida, — me dice en tono confidencial — pero ahora sé que a ese tipo de cosas está una predispuesta.

Yo presiento la llegada de otro monólogo fresa acerca de las bellezas del amor y comienzo a apurar mi margarita. No sé por qué, pero hay dos cosas que son inevitables cuando uno quiere estar solo: siempre hay un amistoso que viene a trabar conversación y, no importa donde uno se esconda, siempre habrá personas casadas y con novio que quieren que uno esté enamorado también. Con toda la condescendencia del mundo van a sacar un tiempo para decirte que los hombres no son tan malos, que no hay nada más hermoso que el romance y que tienen un amigo que quieren presentarte. Las personas enamoradas son como las que acaban de encontrar a Dios, se creen que tienen un secreto que sólo ellos conocen y no te van a dejar en paz hasta que lo han compartido detalle por detalle contigo. Para ellos, como para

Mesaj pentru mai târziu

JESSICA CLARK COHEN

Traducere de Mioara-Adelina Angheluță

Sub umbrela portocalie, zâmbetul Dianei e la fel de larg și de luminos precum soarele la amiază. Costumul de baie la modă și bronzul perfect fac un contrast aproape fotogenic cu azurul mării.

— Și eu ajunsesem să cred că n-o să-l întâlnesc niciodată pe bărbatul vieții mele, îmi spune pe un ton confidențial, dar acum știu că lucrurile astea sunt predestinate.

Presimt că iar o să am de suportat un șir de dulcęgării despre cât de frumoasă e dragostea, așa că mă grăbesc să dau pe gât paharul cu margarita. Nu știu de ce, dar, chiar atunci când vrei să fii singur, se întâmplă în mod inevitabil două lucruri: întotdeauna apare un ins prietenos care să intre în vorbă cu tine și, oriunde te-ai ascunde, întotdeauna se vor găsi persoane căsătorite sau logodite care țin musai ca și tu să te îndrăgostești. Cu toată amabilitatea din lume, își vor face timp să-ți spună că bărbații nu sunt chiar așa de răi, că nimic nu e mai frumos decât o relație romantică și că ar vrea să te prezinte unui prieten. Îndrăgostiții sunt precum cei care tocmai l-au descoperit pe Dumnezeu, cred că dețin o taină pe care numai ei o știu și n-o să te lase în pace până ce n-o să ți-o dezvăluie de-a fir a păr. Pentru aceștia, ca și pentru

Dios, la noción de que uno quiera estar solo es incomprendible y por lo tanto descartable.

Mi nueva mejor amiga, por ejemplo, lleva media hora haciéndome notar cada gesto encantador de su prometido. Yo puedo verlo por encima de su hombro: acaba de encontrarse con dos amigos y los tres conversan bajo el sol, más allá del bosque artificial de sombrillas multicolores del restaurante. A estas alturas ya sé que se llama Mario y ya estuve de acuerdo con Diana en que tiene un bonito cuerpo, un poco tirando a lo flaco porque siempre está muy ocupado con el trabajo y el equipo de balonmano y se le olvida comer.

Para aumentar la irritación, resulta que el amor de telenovela de ella parece ser sinceramente correspondido por él. Cada cierto tiempo, Mario deja su conversación y se acerca para pasarle una mano hipnotizada por el pelo color caramelo, o simplemente para oír su risa, que por supuesto es femenina y delicada. Cada vez que se besan yo desvío la vista al mar. Hay un par de secretos que el resto de nosotros, los amargados, deberíamos compartir con los que andan enamorados. Pero ellos probablemente nos encontrarían descorteses.

Mientras tanto mi segundo margarita del día va apenas por la mitad. Cuando llegué a la barra yo quería sólo la esencia: un par de tequilas van directo al punto y no se andan con todas esas cortesías de sal en el borde y sabores coquetos. Pero es medio día en un hotelito vacacionero y, la pura verdad, no me atreví a pedírselos al bartender. Ahora el margarita se me hace como una pecera, pero no quiero descartarlo porque pagué por el alcohol que yace en el fondo. Estoy atrapada y Diana aprovecha mi tragedia personal para comenzarme el cuento desde el principio.

Dumnezeu însuși, ideea că cineva ar vrea să fie singur este de neînțeles, și, prin urmare, negliabilă.

De pildă, de o jumătate de oră, noua mea prietenă la cataramă îmi atrage atenția asupra fiecărui gest încântător al logodnicului său, pe care pot să-l zăresc pe deasupra umărului ei: tocmai s-a întâlnit cu doi prieteni și acum vorbesc toți trei în bătaia soarelui, dincolo de păduricea artificială de umbrele multicolore de pe terasă. Până acum am aflat că se numește Mario și i-am dat dreptate Dianei în privința faptului că are un corp frumos, chiar dacă e puțin cam slab pentru că întotdeauna e prins cu munca și cu echipa de handbal și uită să mănânce.

De parcă toate astea n-ar fi de-ajuns, se pare că și el îi împărtășește în mod sincer dragostea de telenovelă. Din când în când, Mario se extrage din conversația cu prietenii și se apropie de noi ca să-și treacă o mână hipnotizată peste părul ei de culoarea caramelului sau doar ca să-i audă râsul feminin și delicat, cum altfel. De câte ori se sărută eu privesc spre mare. Și noi, cei supărați pe viață, am avea să le destăinuim îndrăgostiților câteva secrete. Numai că le-am părea poate nepoliticoși.

Între timp am ajuns abia la jumătatea celei de-a doua margarita pe ziua aceasta. Când m-am îndreptat spre bar, nu voiam decât esențialul: două shoturi de tequila te ung la inimă, fără să o mai ia pe ocolite, cu dâra de sare de pe marginea paharului și alte arome rafinate. Dar cum e abia amiază într-un hotelaș de la malul mării, adevărul e că nu am îndrăznit să le comand. Acum paharul de cocktail mi se pare cât un acvariu, dar nu vreau să-l las de izbeliște pentru că am plătit pentru alcoolul de pe fund. Sunt captivă, iar Diana profită de tragedia mea personală ca să ia povestea de la început.